

Psykoanalyse til diskussion

Nye lag og dimensioner i det psykoanalytiske univers afdækkes som ved arkæologiske udgravninger

Anthony Bateman & Jeremy Holmes: Introduktion til Psykoanalyse - Nutidig teori og praksis. Hans Reitzels Forlag 1999. 336 s. 325 kr.

Af Rikke Lambek

Anthony Bateman, der er psykiater og psykoanalytiker, tilknyttet St. Ann's Hospital i London og medlem af British Psychoanalytical Society, og Jeremy Holmes, psykoterapeut og psykiater i North Devon, har på opfordring forfattet en introduktionsbog til psykoanalyse. Et vellykket forsøg på at diskutere psykoanalysen i sin væren og vorden.

Som Sigmund Freud sammenlignede den voksne personlighed med en arkæologisk udgravning, hvor kulturens mange lag findes oven på hinanden, og hvor hvert lag er grundlagt på og bibeholder visse træk fra det lag, der gik forud, således kan psykoanalysen i sit væsen også sammenlignes med en arkæologisk udgravning.

Psykoanalysen tog udgangspunkt i Sigmund Freuds arbejde i Centraleuropa og udviklede sig videre gennem Anna Freud, Erik Erikson, Melanie Klein, Donald Winnicott og mange, mange andre kendte og mindre kendte navne på tværs af kontinenter, historier og samtider. Alle bygger de i deres arbejde i et eller andet omfang på det psykoanalytiske arbejde, der er gået forud, og alle bidrager de på hver deres måde til dannelsen af nye lag og dimensioner i dette arbejde. Fælles for dem alle er, at de trods vidtspændende forskelle kan defineres i forhold til den fælles referenceramme, der kaldes psykoanalyse.

Anthony Batemans og Jeremy

Holmes' forsøg på afdækningen af dette psykoanalysens væsen med *Introduktion til Psykoanalyse* med undertitlen *Nutidig teori og praksis* er netop to menneskers kasten sig ud i fornævnte arkæologiske udgravning. Et dristigt projekt, men et projekt de slipper nogenlunde helskindede fra, for Anthony Bateman og Jeremy Holmes formår i vid udstrækning at indfange og formidle psykoanalysens på mange måder svært definerbare væsen.

Klassisk og nutidig

Introduktion til Psykoanalyse er opdelt i en teori- og en praksisdel. Teoridelen tager udgangspunkt i en indføring i psykoanalysens historie og omfatter fem interrelaterede kapitler om forskellige modeller af psyken, teorierne om den indre verdens tilblivelse, forsvarsmekanismerne, overføring og modoverføring samt drømme, symboler og forestillingsevne.

Valget af netop disse overskrifter som introduktion til teorien bag psykoanalyse kan måske umiddelbart undre læseren. Man kan undre sig over, at begreber som behandlingsalliance og indsigt først diskuteres i bogens praksisdel og ikke indgår som selvstændige kapitler i bogens teoretiske del, men som læseren bevæger sig gennem bogens kapitler, udfolder det psykoanalytiske begrebsunivers sig gradvist, og en gryende forståelse for forfatterens opbygning af bogen opstår - en forståelse, der absolut hjælpes på vej af bogens mere praksisorienterede del.

På samme måde som Anthony Bateman og Jeremy Holmes væver deres introduktion til psykoanalyse

sammen på tværs af kapitlerne og derigennem formår af overlevere en intuitiv fornemmelse for psykoanalysens væsen, således resulterer denne væven også i, at det kan være svært at følge med i bogen ved første gennemlæsning. Som det i nævnes i bogens danske forord, er bogen "ikke alt for let læst", og nogle kapitler og afsnit er så komprimerede, at forudkendskab til psykologiske og/eller psykoanalytiske termer, forfattere m.m. absolut må regnes for at være en fordel, om ikke andet. Heldigvis efterfølges de mere tunge eller komprimerede afsnit i bogens teoretiske del som oftest af overskuelige sammenfatninger og konklusioner, som man som læser kan støtte sig til.

I den teoretiske del relateres klassisk teori hele tiden til nutidig teori, som undertitlen antyder. Der indrages således også nutidig forskning fra andre af psykologiens grene, som f.eks. kognitionspsykologien. Det er et velkomment modsvar til den til tider overfladiske og direkte usaglige kritik af psykoanalyse, der i perioder kan følges i dagspressen. En kritik, der betegner psykoanalyse som en håbløst forældet, isoleret og ikke-empirisk tradition, og som i øvrigt synes at begrænse psykoanalyse til Sigmund Freuds arbejde.

Udviklingsperspektiv

Den mere praksisorienterede del af bogen behandler det indledende interview, den terapeutiske relation samt kliniske dilemmaer. Der berøres for eksempel emner som psykofarmaka, køn, etnicitet og pengeaspektet i det psykoanalytiske rum. Denne del af bogen må i højere

grad stå for Anthony Batemans og Jeremy Holmes egen regning, idet det er de to herrers egen fortolkning af, hvorledes psykoanalyse skal eller bør praktiseres.

Praksisdelen afsluttes med to kapitler om henholdsvis psykoanalytiske bidrag til psykiatrien og psykoanalytisk forskning. Den er interessant og giver mulighed for megen eftertanke, også fordi mange af de uklarheder, den første del af bogen uvægerligt fører med sig, genintroduceres og belyses nærmere i denne del af bogen.

Forfatterne kalder deres introduktion et "kritisk opslagsværk", og det er en af bogens fornemste bedrifter, at den hele tiden formår at diskutere de forskellige teorier og begreber i et historisk udviklingsperspektiv fra før til nu, relateret til de forfattere, som teorierne og begreberne stammer fra. Man mister som læser aldrig fornemmelsen af, hvor de to forfattere teoretisk befinder sig i forhold til de teorier, der diskuteres, hvilket både er forfriskende og bidrager til opslagsværkets soliditet.

At bogen af forfatterne kaldes et

opslagsværk, der "ikke nødvendig skal læses fra ende til anden", fordi "hvert kapitel udgør et afsluttet hele...", må absolut først og fremmest være henvendt til den erfarne læser. Det er i den forbindelse kun kapitlerne fra og med kapitel fire vedrørende forsvarsmekanismer og fremefter, der med noget held kan læses hver for sig. Læses de første tre kapitler ikke, vil man som novice stå endnu mere forvirret tilbage trods de mange krydsreferencer, som det selvfølgelig er muligt at følge, men det må på det varmeste anbefales at læse hele bogen.

For den erfarne

Introduktion til Psykoanalyse er en absolut anbefalelsesværdig bog. Den sammenkæder på glimrende vis teori og praksis, samtidig med at klassiske begreber diskuteres i forhold til nutidig teori og forskning. Bogen igennem - og i dens praksisorienterede del især - belyses teoretiske og praktiske pointer ved hjælp af case-eksemplarer.

I indledningen til hvert kapitel krydres der med små citater af

Freud, og umiddelbart før bogens indledende kapitel figurerer et tosidet stamtræ over 'hvem der analyserede hvem'. Et stamtræ, der udmærket illustrerer den arkæologiske udgravningsmetafor i min indledning.

Den teoretiske del er for den erfarne læser udi psykoanalyse både et gensyn med og en velkommen anderledes perspektivering af forskellige positioner og traditioner inden for psykoanalyse, mens den mere praksisorienterede del vil kunne give anledning til megen diskussion. For den læser, der netop er begyndt at interessere sig for feltet, er *Introduktion til Psykoanalyse* spændende, og bogen kan med lidt held bruges som et opslagsværk, men da helst sammen med anden oversigts- og primær litteratur. Ønsker man at gøre sig bekendt med psykoanalysen, er der dog absolut blødere steder at starte.

Rikke Lambek har en bachelorgrad i psykologi og afslutter nu sin kandidatuddannelse fra Psykologisk Institut, Aarhus Universitet.